

Уважаеми членове на Академическия съвет,

Уважаеми Народни представители, високопоставени представители на изпълнителната власт, ректори и колеги от Българската академия на науките и други научни организации,

Скъпи колеги – преподаватели и студенти,

Скъпи гости и приятели на Софийския университет,

Добре дошли в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, най-стария български университет, носещ името на един от учениците на Светите братя Кирил и Методий, чийто празник честваме днес!

На 24 май всеки българин излиза навън с радост в сърцето, светлина в очите и надежа в душата. С шествия, събрания и празненства честваме най-българския празник.

Случва се обаче да ни споходят и непразнични мисли за състоянието на науката и просветата.

Често разказвам как преди десетина години група наивни ентузиасты подготвихме една декларация, която да обяви образованието за национален приоритет и да предложи няколко прости стъпки за изпълване на това изявление със съдържание. Успяхме да намерим и един-двама народни представители, които да я внесат в Парламента.

С този акт постигнахме нещо рядко – надпартийно обединение на политици от различни цветове. От 20 гласували в Комисията по образование и наука в Народното събрание деветнадесет гласуваха против декларацията.

Именно тази надпартийност на споменатия епизод ми позволява да го припомня в деня за размисъл.

Това, което ме кара да забравя тези неподходящи за празника мисли и ми дава надежда, е дълбоката ми убеденост, че за българския народ образованието и науката винаги са били, са и ще бъдат приоритет.

Доказва го това, че преди повече от век и половина, а според някои сведения още по-отдавна, празникът на равноапостолите Кирил и Методий започва да се отбелязва не в изпълнение на декрети или в търсене на идентичност, а спонтанно, от искрено всенародно уважение и признание към делото на Светите братя.

Доказва го фактът, че образите на двамата братя присъстват още в първата българска печатна книга със светско съдържание – „Стематографията” на Христофор Жефарович.

Доказва го равносметката, че от манифестациите, на които ни водеха под строй някога, не остана нито една, но шествието в чест на днешния най-български празник се запази. И днес в българските училища виждаме как „образът на Св. Кирила и Методия погледва из великолепно кръжило от трендафили и росни цветя, и клончета от ела и чемшир”, както в първия български роман „Под игото” – същата книга, която преди няколко години „модерно” мислещи интелектуалци предлагаха да се изхвърли от учебната програма, понеже била остаряла и неактуална.

Причините да ценим толкова сърдечно делото на Светите братя дванадесет века по-късно, са много – изключителното филологическо постижение, не това да измислиш няколко знака, а това да отчлениш фонемите в езика, за да има какво да означаваш с писмени знаци; безкористната самоотверженост в мисиите, които са и християнски, и цивилизационни; многобройните ученици и книжовните школи, които ни дават; дълготрайният тласък за развитието на културата и духовността на не един народ.

В края на 1980 г., 100 години след енцикликата „Grande munus” на папа Лъв XIII, в която той отдава дължимото на големите заслуги на славянските апостоли и определя техния празник на 5 юли, „славянският папа” Св. Йоан Павел II провъзгласява в апостолическото послание „Egregiae virtutis” „Светите братя Кирил и Методий за вечни времена за небесни съпокровители на цяла Европа”.

В мотивите си папата изброява големите заслуги на двамата славянски апостоли. Тъй като Св. Бенедикт, чиято 1500 годишнина е отпразнувана през същата година, е бил провъзгласен през 1964 г. от

папа Павел VI за покровител на Европа, папа Йоан Павел II се мотивира така: „...прецених, че това покровителство на Европа ще бъде подчертано по-ясно, ако към великото дело на Светия патриарх на Запада, се добавят изключителните заслуги на братята Кирил и Методий”.

В седма глава на апостолската енциклика „Slavorum Apostoli” от 2 юни 1985 г. Йоан Павел II казва: „Тяхното дело представлява изключителен принос за формирането на общите християнски корени на Европа, тези корени, които образуват поради своята сила и жизненост една от най-стабилните отправни точки, които не могат да се пренебрегнат от никой сериозен опит за възстановяване на единството на континента по нов и модерен начин... Кирил и Методий са дали решаващ принос за формирането на Европа, и то не само в религиозна християнска общност, но и за нейното обществено и културно единство”.

Тук Светият Отец много сбито е изразил това, как мисиите на Кирил и Методий които имат религиозен, че и политически характер, се превръщат в разпространение на един културен и цивилизационен идеал, който надхвърля границите и обединява страни и народи чрез общи ценности.

Нека на днешния ден по стара традиция да отправим благодарност към нашите учители, към хората, разпространяващи знанието и съхраняващи културата и историческата ни памет в училища, читалища, библиотеки и музеи, към преподавателите и изследователите в университети и научни институти и най-вече към онези млади хора – ученици и студенти, които в епоха на прагматичност и утилитарност изпитват същата жажда за знания, която е увличала хората и преди хилядолетия и която е дала повече, по-значими и по-полезни резултати за развитието на човека, на материалната и духовната култура, от най-добре планираните приложни подходи.

Честит празник на българската просвета, култура и писменост, на знанието и духовността!

Честит празник!